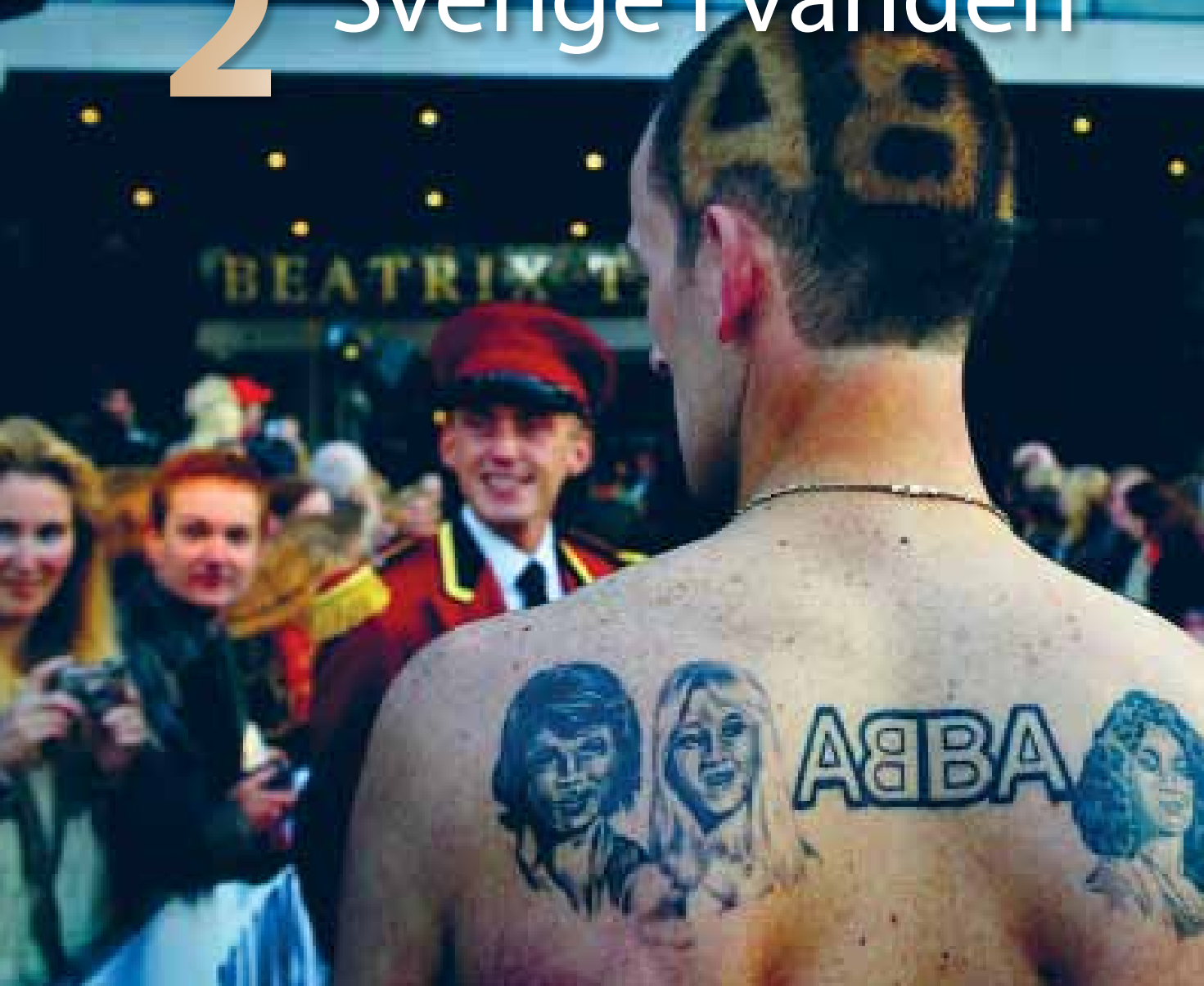

2 Sverige i världen

Trots att Sverige är ett litet land mätt i antalet invånare, märks vi av i stora världen. Sverige har framgångar inom bl a idrott, musik, film och företagande. När svenska näringslivsdelegationer reser runt för att främja handeln med olika länder ingår både kungligheter, företagsledare och musiker. Alla är de viktiga för att visa upp Sverige i världen. En grupp som ABBA har haft stor betydelse. De har inte bara hjälpt till att skapa en image av Sverige, utan har även visat att man kan exportera musik och shower över hela världen.

Vad beror framgångarna på?

Sverige tillhör de länder i världen som har lyckats bra i exportsammanhang. Frågan är varför Sverige har lyckats så bra. Det finns flera faktorer som har påverkat.

Förspång efter kriget

En av anledningarna är att Sverige inte deltog i andra världskriget och på så sätt kunde man hålla industrin intakt. Detta innebar att när kriget slutade 1945, och andra länders industrier och fabriker var förstörda, fick Sverige ett förspång och kunde sälja många produkter. Efterfrågan var större än tillgången och ”produkterna sålde sig själva”. Detta skapade en situation där det var lätt att exportera.

Naturtillgångar är grunden

En annan anledning till Sveriges exportframgångar är tillgången på naturresurser. Malmen och skogen är två av dessa resurser. En förlängning av detta är produktion och försäljning, och därmed export, av maskiner för att utvinna dessa naturtillgångar. Sveriges relativt höga kostnadsläge, arbetarskydd och miljölagar krävde mer effektiva maskiner – maskiner som senare kunde exporteras till andra marknader, något som fortfarande sker.

Sverige är ett litet land

Eftersom Sverige är ett litet land, är man beroende av både export och import. Anledningen till detta är dels att allt inte kan produceras, dels att den svenska marknaden är för liten för att allt ska kunna säljas inom landet. Sverige är dock en stor internationell aktör i förhållande till sin befolkningsstorlek. Av hela världens befolkning bor bara 0,13 % i Sverige. Trots det har flera av världens multinationella företag svenska rötter. Av de 500 största ligger Volvo på plats 156, Ericsson på 289 och Skanska på plats 411. Exporten står för mer än 50 % (2008) av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP). Sverige svarar dock bara för 1,1 % av världshandeln med varor och 1,2 % av världshandeln när det gäller tjänster, så vi är fortfarande en liten handelsnation.

Första världskriget 1914–1918

Andra världskriget 1939–1945

► Skogen – Sveriges gröna guld.

Naturtillgångar

Natural assets

Sveriges folkmängd (2009)

9,1 miljoner

Sveriges BNP (2008)

2 722 miljarder SEK

Spel nu en miljardindustri

Sveriges största kulturexporter. I år beräknas branschen sysselsätta över 1 200 utvecklare.

Varje år genomförs flera utvecklingsprojekt värda hundratals miljoner kronor åt amerikanska, europeiska och japanska förläggare. Inte inom någon annan del av kultursektorn investeras lika stora belopp i svenska produktioner.

Ett talande exempel är filmatiseringen av böckerna om tempelriddaren Arn, det dyraste projektet hittills i svensk filmhistoria.

Att producera två Arn-filmer och en sex timmar lång tv-serie kostade ungefär 210 miljoner kronor, fördelat på två år, enligt siffror från SF.

Under samma tid investerades mer än 300 miljoner kronor i den svenska spelstudion Dices projekt Battlefield Bad Company

och Mirror's Edge, utvecklade på uppdrag av amerikanska Electronic Arts.

– Budgetar på mellan 10 och 15 miljoner dollar per spel är inte ovanligt för svenska utvecklare. Det som är unikt för svensk film är vardagsmat i spelbranschen, konstaterar Per Strömbäck, talesman för Dataspelsbranschen.

Det är svårt att göra motsvarande jämförelse med musikbranschen. Där är projekten fler och mindre, med producenter och musiker som arbetar åt utländska bolag i flera led.

Sett till försäljning snarare än utveckling tyder mycket på att musikbranschen blev omsprungen redan 2003.

Då såldes svensk musik för 662 miljoner kronor i utlandet, enligt Dataspelsbranschen. Samma år drog Dice-utvecklade Battlefield 1942 in mer än 800 miljoner kronor på försäljning utanför Sverige.

Det är idag det mest framgångsrika svenska spelet genom tiderna med mer än 17 miljoner sålda exemplar.

Men framgångarna till trots redovisar svenska spelutvecklare fortfarande förlustsiffror.

Under 2005 förlorade branschen som helhet 26 miljoner kronor. Under 2007 var siffran drygt 15 miljoner.

Försäljningen av enskilda titlar har stora konsekvenser för enskilda utvecklare och avgör i hög grad beslut om fortsatta investeringar från förläggaren.

– Man ska lägga in brasklappen att vi alltid är väldigt beroende av nästa stora spel. Nu finns en annan stabilitet i branschen än det gjort tidigare, men lyckas man inte leverera blir det svårt att få nya avtal, säger Martin Lindell, analytiker på Dataspelsbranschen.

Av Daniel Goldberg

Många små bolag

- 2008 sysselsatte 104 bolag 1 353 personer inom svensk spelutveckling.
- Ungefär hälften av bolagen hade färre än fyra anställda. Endast sex hade fler än 50 anställda.
- Av de 104 bolagen redovisade endast sex en omsättning på över 50 miljoner kronor 2008. 87 bolag omsatte mindre än 10 miljoner kronor.
- De fem största bolagen 2008 sett till antal anställda var EA DICE, Grin, Avalanche Studios, Ubisoft Massive och Jadestone. Sett till omsättning var de fem största EA DICE, Grin, Avalanche Studios, SimBin och Mindark.

Källa: Dataspelsbranschen.

Svensk utvecklarkompetens är kultursektorns största exportsuccé. Under 2008 investerades mer än en miljard kronor i svensk spelutveckling. "Vi är större än Roxette, Henning Mankell och Stieg Larsson", säger Per Strömbäck på Dataspelsbranschen.

Tillväxten har skett i en rasande takt. 2005 omsattes drygt en halv miljard kronor i svensk spelutveckling.

Drygt tre år senare är siffran dubbelt så hög – för helåret 2008 väntas omsättningen för första gången landa över en miljard kronor, enligt en uppskattning från branschorganisationen Dataspelsbranschen.

Det gör spelutveckling till en av

► Spelutveckling är en av Sveriges största kulturexporter. Källa: ComputerSweden, 10 mars 2009.

Fakta

Några svenska uppfinnare

Kända svenska uppfinnare som skapat många arbetstillfällen i världen och bidragit till ökad handel:

Alfred Nobel.

Alfred Nobel (1833–1896) uppfinnare dynamit och andra sprängmedel på 1800-talet. Han hade 355 patent.

Gustaf de Laval (1845–1913) skapade höghastighetsmaskiner och separatorer, som blev starten till dagens Alfa Laval.

Lars Magnus Ericsson (1846–1926) startade 1876 det som i dag utgör kärnan till Ericsson, ett av världens ledande företag av mobila telefonsystem.

Baltzar von Platen (1898–1984) "uppfunnen" kylskåpet.

Gustaf Dalén (1869–1937) konstruerade AGA-fyren.

Karl Dahlman (1917–2001) grundade gräsklipparföretaget Klippo. Uppfinnare av bl a luftkuddegräsklipparen Flymo.

Håkan Lans (född 1947) fick 1979 patent på datamusen. Har även patent på bl a färggrafik till datorer.

Christer Fähræus (född 1965) uppfunnen 1996 läspennan C-pen, som blev grunden för CTechnologies, numera Anoto.

Vad handlar svenska företag med?

Sveriges tidigare exportvaror var främst råvaror, som skogsprodukter och järnmalm, men även förädlade sågade trävaror, tjära, stål och järntackor. På senare tid har inriktningen starkt förändrats.

Teknologiområdet viktigt

Sveriges styrka ligger i dag på produktion och handel inom teknologiområdet.

Fyra industrisektorer står för ca 80 % av svensk export. Dessa är verkstadsprodukter, kemivaror, mineralvaror och skogsprodukter. Exempel på produkter inom respektive sektor är

Verkstadsprodukter: Olika typer av maskiner, inklusive kontorsmaskiner och metallarbeten. El- och teleprodukter, motorfordon och andra transportmedel samt instrument och optiska varor.

Kemivaror: Grundämnen, läkemedel, plaster, gummi och gummivaror.

Mineralvaror: Järn och stål, andra metaller, malmer och skrot.

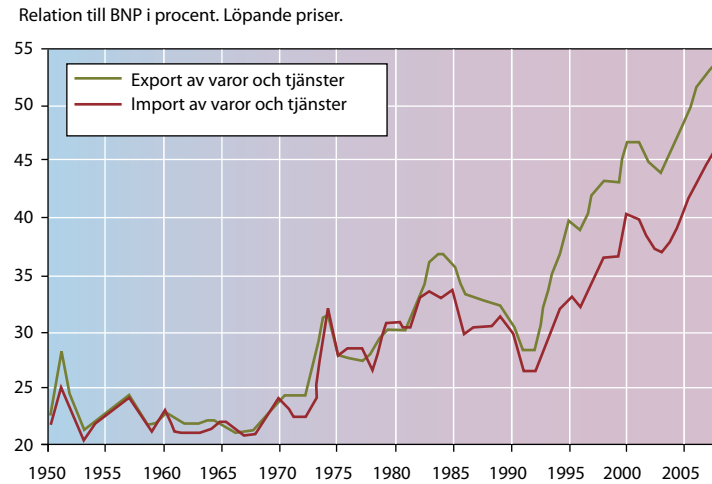
Skogsprodukter: Papper och massa, sågade trävaror, maskiner för framställning av dessa samt kemikalier. Sverige är dessutom exportör av trägolv, möbler och prefabricerade hus.

Den svenska varuexportens fördelning

Verkstadsprodukter	47,3 %
Kemivaror	11,6 %
Mineralvaror	11,3 %
Skogsvaror	10,8 %
Energi	7,9 %
Övrigt	11,1 %

Källa: Statistiska centralbyrån, 2008.

Export och import av varor och tjänster (1950–2008).
Källa: Statistiska centralbyrån.

Konsumentprodukter med få aktörer

Sverige har ganska få företag som är riktigt starka inom konsumentprodukter. Ett undantag är IKEA, som har verksamhet i ca 40 länder. Ett annat välkänt företag är Hennes & Mauritz, med verksamhet i Europa, Nordamerika, Asien och Mellanöstern. Deras produkter är designade och formgivna i Sverige men i regel tillverkade utomlands.

Svensk export av tjänster 2008 (473 miljarder kr)	
Transporter	17,5%
Resor	17,4%
IT, kommunikation	13,8%
Licenser/royalties	6,8%
Finans och försäkring	3,8%
Byggtjänster	1,7%
Offentliga tjänster	0,8%
Övriga tjänster	38,2%

Källa: SCB Betalningsbalansen

Tjänstesektorn växer snabbast

Det snabbast växande segmentet i världshandeln är tjänstesektorn. Ungefär 30 % av värdet på svensk export genereras via tjänstehandeln. Sverige håller sig alltså väl framme och har 1,2 % av den totala världsexporten, vilket räcker för att placera Sverige bland världens 20 största nationer inom tjänsteexport. Exempel på stora områden är telekommunikation och finansmarknad, transporter, valutor, musik, turism och mode. Några kända svenska konsult- och tjänstebolag på den internationella marknaden är EF Education (utbildningsföretag), Securitas (säkerhetsföretag), ÅF och Sweco (teknikkonsultföretag).

Musiken sätter Sverige på kartan

Förutom de traditionella varorna och tjänsterna sker export från Sverige av andra produkter som inte kan kännas lika självklara, t ex pop- eller rockartister och idrottsstjärnor. Exempel på musik från Sverige som säljs på världsmarknaden är ABBA, Ace of Base, Roxette, Cardigans och The Hives. Dessa grupper är välkända företag, som inte bara skapat en god export, utan också hjälpt Sverige att marknadsföra sig på den internationella marknaden.

Spanska FC Barcelona betalade motsvarande ca 500 miljoner kronor till italienska Inter för Zlatan Ibrahimovic år 2009.

Idrottsstjärnor som exporteras är främst ishockey- och fotbollsspelare. Men det är bara de transfersummor som betalas ut vid övergångar mellan klubbar som kommer in i exportstatistiken och Sveriges BNP. Naturligtvis kan dessa artister och idrottsstjärnor generera export på ”vanligt” sätt också. Exempel är Börje Salming som producerar och säljer underkläder. Då är den före detta ishockeyspelaren också en del av svensk handel.

Allt finns inte i Sverige

Sverige är beroende av import från andra länder för en stor del av det dagliga konsumtionsbehovet. Importvärdet per invånare är bland de högsta i världen och det finns importvaror inom de flesta varuområden. En stor del utgörs av maskiner och transportutrustning. Olja/bensin för uppvärmning av hus och som bränsle till bilar och andra fordon är viktiga importvaror. Sverige behöver dessutom importera livsmedel eftersom klimatet inte tillåter all produktion som det finns behov av.

Vem handlar svenska företag med?

Exporten utgör 54 % av Sveriges BNP. Den största delen av vår varuhandel sker med länder inom EU. Av exporten går ca 60 % till EU-länder och av importen kommer ca 70 % från EU-länder.

Svensk varuimport 2008	
Verkstadsprodukter	41,7%
Energivaror	14,5%
Kemivaror	12,5%
Mineralvaror	9,7%
Skogsvaror	2,9%
Övriga varor	18,7%

Källa: Statistiska centralbyrån.

Sveriges varuexport-/varuimportmarknader 2008 (Procent av totalt varuvärde)	Export		Import	
	Export	Import	Export	Import
Europa	75,1	84,6		
– EU-25	59,4	69,5		
– Övriga Europa	15,7	15,1		
Nordamerika	7,6	3,4		
– USA	6,6	3,1		
– Övriga Nordamerika	1,0	0,3		
Asien	10,7	9,3		
Övriga områden	6,8	2,7		

Källa Statistiska centralbyrån.

► SKF, Svenska Kullagerfabriken, har en svensk historia men numera en stor andel utländskt ägande.

Sveriges export utvecklas till nya marknader i Nordamerika och Asien. USA står för nära 7 % av exporten och drygt 3 % av importen. Asien står för ca 11 % av Sveriges export och drygt 9 % av vår import. Viktiga marknader är bla Japan, Indien och Kina. Länderna i Europa är dock fortfarande våra största exportmarknader, och USA hamnar först på femte plats.

Svenska företag i världen

Det finns många svenska företag som har hela världen som sitt arbetsfält. En del av dessa blir allt mindre kopplade till Sverige i sitt ägande. Ägarskapet i dessa ”svenska” företag är i ganska stor omfattning utländskt. Bland de börsnoterade företagen i Sverige är utlandsägandet över 40 %. De står även för ca 40 % av svensk export, och över en halv miljon människor i Sverige arbetar i utlandsägda företag. Företag som SKF och Atlas Copco har fortfarande en stor andel svenskt ägande, medan Ericsson, som en gång i tiden skapades i Sverige, har både fler anställda och fler aktieägare utomlands. För många företag innebär en ändrad ägarstruktur att huvudkontoret flyttas utomlands medan i vissa fall produktionen är kvar i Sverige.

Fakta

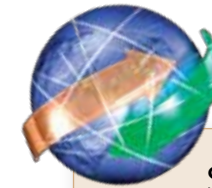
Sverige i jämförelse

Svenska företag måste många gånger konkurrera inte bara med länder som har en stor inhemsk marknad utan även med länder med låga lönekostnader. IMD, International Institute for Management Development, i Lausanne genomför en studie varje år som resulterar i The IMD World Competitiveness Year Book. Underlaget är från 57 länder som blir bedömda på 300 punkter. Studien resulterar bla i en jämförelse mellan ländernas konkurrenskraft. Tabellen till höger visar hur några länder rankats 2009 när det gäller konkurrenskraft.

Sammanlagd placering av länders konkurrenskraft 2009 (Inom parentes år 2008)

1	USA (1)
2	Hongkong (3)
5	Danmark (6)
6	Sverige (9)
11	Norge (11)
13	Tyskland (16)

Läs mer på www.imd.ch.

Summary

Sweden on the global market

How is it that a small country like Sweden can be so successful on the international market?

Sweden had an intact industry at the end of the war in 1945 and could produce and sell goods when many other countries could not because of destroyed factories. Sweden has natural resources like forests and ore from many mines. These were and continue to be marketable commodities as raw materials that could be further processed into commercially attractive products. By developing machinery and processing technology, raw materials could be processed to order, according to client demands. Even machinery could be exported, thus increasing the advantages for Swedish companies.

Inventors like Lars Magnus Ericsson, Alfred Nobel and Gustaf de Laval created new industries that became international successes and contributed to Sweden's export reputation. Today, Swedish success is concentrated in the medical field and high tech and machinery sectors. Many firms have entered the highly competitive international sales arena, with companies such as IKEA, which use “concept marketing” creating a strong global presence.

Swedish know-how may be an intangible, but it has been exported in various sellable forms – consulting, teaching and safety. There is no doubt that Swedish hockey players, tennis players and rock artists have helped to put Sweden on the map.

Being an exporter, Sweden has also become a large importer, especially of consumer goods like clothing, food and energy. Swedish trade is concentrated with the EU countries but North America and Asia are experiencing rapid growth as important trading partners. Branches of Swedish companies have been established all over the world. Sweden is highly ranked as a competitive country on the global scene. Listed as number 6 (IMD), Sweden's strength is seen to be in research and development and management. On the negative side are government and the economy.

Swedes are dependent on international business in two ways: they need to import products and materials they do not have or produce; and Swedish companies need access to larger markets in order to promote product development and production growth. Sweden may be a small nation in terms of population, but it is still an important player in international trade. Sweden is known as a strong exporter, not only of technology and services but also of their music, film stars and athletes.

More Swedish companies are being taken international. Foreign ownership is growing in those companies. A large part of the Ericsson stocks is now owned by investors in the USA. So we see Swedish companies becoming more international than Swedish, with a large part of the work force also overseas.

Svenskt mode har aldrig varit starkare än nu

Stockholm, det moderna vardagsmodets Mecka. Överallt, inte minst på Södermalm, öppnar hoppfulla unga designers sina små butiker och man undrar: Hur vågar de? Tom Hedqvists humanistiska pedagogik är framgångsreceptet.

Tom Hedqvist, född i Stockholm 1948, är grafisk formgivare. Han var med och startade 10-gruppen 1970, ett konsthantverkskollektiv som ville arbeta med att trycka egna tyger. 1973 startade gruppen en butik i Stockholm.

Under 1990-talet Tom Hedqvist designchef vid Orrefors/Kosta Boda AB. 1994 blev han professor i grafisk design vid Konstfack.

Sedan år 2000 är Tom Hedqvist rektor för Beckmans designhögskola.

Hans envisa lobbning för att göra den anrika och allt dyrare privatskolan till en högskola öppen för alla, har ökat och breddat det kreativa klimatet i Stockholm. Och skapat nyfikenhet från omvärlden.

Tom Hedqvist har bott vid Sveavägen i centrala Stockholm i 35 år. Han har intagit sitt kaffe på kafé Valand på Surbrunnsgatan under alla dessa år. Ett 50-talsfik, som likt Tom Hedqvist, har hög integritet och sinne för det enkla och kvalitativa. Ett fik som inte låtit sig charmas av lattekulturen eller storstadens andra kollektiva nymodigheter. Precis som Tom Hedqvist.

Men där slutar likheterna.

För även om Tom Hedqvist har sin välkända randiga t-shirt (ränder är lite av hans signum), de svartskalmade glasögonen och sina vardagliga rutiner, är hans blick alltid riktad framåt både kulturellt och affärsmässigt.

Många av de små modebutikerna är ett resultat av denna entreprenörsanda.

– Eleverna skolas med stor kreativ frihet, parallellt med en nära kontakt med den kommersiella marknaden. Högskolans kombination av reklam och grafisk form, mode och produktformgivning är unik i Nordeuropa.

Tempot, fantasin, konstnärligheten och glädjen är utmärkande för Tom Hedqvist och hans medarbetares pedagogiska kultur.

Inte så att Tom Hedqvist styr, det skulle inte falla honom in, men ett stort inflytande har han. Och vill han ha.

– Så länge jag råder över skolan är organisationen platt. Det gör min och övrig personals tillgänglighet för studenterna total. Jag finns alltid till hands.

Men det är klart att han påverkar. Det vore förmätet att påstå något annat. Han tog ju jobbet som rektor just för att kunna påverka – för att Stockholm, och Sverige, skulle få ytterligare en högskola vid sidan av Konstfack och Borås textilhögskola.

När den nu är förverkligad, vill han gärna gå vidare, till visionen om ett statligt modeinstitut.

– Nu är vi många som lobbar för att få inflytelserika beslutsfattare att inse nödvändigheten av ett sådan.

Ödmjukt och överallt påtalar han detta, att staten måste ta mode på allvar – som en handelsvara och lönsam export. Som till exempel den belgiska staten gör och senare den danska. De tar mode på allvar och är generösa med pengar till stöd och marknadsföring av landets unga formgivare, berättar han.

– Men det borde helst gå fort. Det är nu kraften finns. Svenskt mode har aldrig varit starkare än nu.

Tom Hedqvist är stolt över "sina barn" och vill att de ska få tillgång till ekonomisk starthjälp för att utvecklas och kunna överleva de första åren kritiska åren på den fria marknaden.

– Jag har ju inga egna barn, så när jag ser mina studenter göra väl ifrån sig blir jag jättelycklig. Dessutom kommer de oftast tillbaka till skolan, antingen som lärare för enskilda lektioner, eller bara på besök för att dela med sig av sina nyvunna erfarenheter. Jag bara älskar det, som en förälder älskar att se sina barn komma tillbaka.

Och vem har inte hört talas om Acne, Filippa K, Cheap Monday, Hope, Whyred, Karin Wester och Diana Orving som framgångsrikt driver var sitt företag. Och inte att förglömma H&M:s egen designavdelning som är en del av det svenska modets framgång, med flera svenska designskapare som banar väg för andra, enligt Tom Hedqvist.

– Och Sandra Backlund och Helena Hörstedt, två säregna ensamvargar. Beckmansstudenter som redan är internationellt uppmärksammade. Stockholm tycks vara en bra bas för nyskapande. Trots att det kanske inte märks så väl på invånarnas sätt att klä sig.

– Stockholm används av många internationella företag som teststad, för att se om deras saker går att sälja. Om det går, då har produkten alla

möjligheter att klara sig även i andra länder. För det finns ingen annan stad i Europa, där man så kollektivt tar till sig det nya. Man skulle kunna tro att det känns tryggare om man ser ut som alla andra.

Awiiwa Keller

Visning av Sandra Backlunds kollektion under Festival de Hyères 2007.

Sandra Backlund.

Arbetsuppgifter

- 1 Vilka bidragande orsaker finns det till Sveriges exportframgångar?
- 2 Förklara varför Sverige är beroende av import och export.
- 3 Vilka är Sveriges viktigaste industrisektorer?
- 4 Vilka produkter är viktiga för Sveriges export i dag?
- 5 Ge vardera tre exempel, förutom de som anges i boken, på svenska företag som exporterar varor respektive tjänster.
- 6 Vad kan löneskillnaderna i Europa innebära för var svenska företag lägger sin produktion och hur folk kommer att flytta mellan länderna?
- 7 Vilka jobb tror du kommer att öka i Sverige i framtiden, och vilka kommer att försvinna till andra länder?
- 8 Ge exempel på svenska konsumentinriktade företag.
- 9 Nämn tre viktiga importprodukter för Sverige och försök att förklara vad följderna skulle bli om dessa produkter inte längre skulle kunna importeras.
- 10 Försök komma på tre exempel på företag som slagits samman under de senaste två åren i Sverige. Vad tror ni har lett fram till sammanslagningarna? Sammanslagningarna kan gälla mellan svenska företag eller mellan svenska och utländska företag.
- 11 Finns det andra viktiga uppfinningar, förutom de som anges i detta kapitel, som har sitt ursprung i Sverige? Diskutera vad dessa uppfinningar bidragit till i Sverige.
- 12 Besök hemsidan www.oanda.com. Undersök historiskt sett kursen, med ett års mellanrum, för den svenska kronan jämfört med US-dollar respektive euron. Vad tror du dessa kursskillnader har inneburit för
 - a) konsumenter?
 - b) svenska företags möjlighet att exportera till EU respektive USA?

13 Läs reportaget på s 30 och besvara följande frågor:

- a) Hur skiljer sig sättet att arbeta inom spelbranschen jämfört med hur man arbetar inom musikbranschen?
- b) På vilket sätt kan man se spelbranschen som ett större riskprojekt än musikbranschen utifrån det du har svarat i uppgift a)?

14 Läs reportaget på s 36–37 och besvara följande frågor:

- a) Vad är enligt Tom Hedqvist det unika i Beckmans designhögskola och som har resulterat i många små modebutiker i Stockholm?
- b) Varför bör staten enligt Hedqvist vara generös med pengar till stöd och marknadsföring av mode?
- c) Vilken hjälp menar Hedqvist att studenterna bör få när de lämnar skolan?

Projektuppgift

Du ska i denna uppgift själv ta fram aktuell information om svenska företag som är viktiga på världsmarknaden. Statistiken ska du använda för att "sälja in" svenskt näringsliv till andra länder.

Med hjälp av Statistisk årsbok (bok eller Internet) och officiella hemsidor från företag i Sverige ska du ta reda på följande:

- Viktiga importprodukter för Sverige
- Viktiga exportprodukter för Sverige
- Snabbväxande marknadssegment i Sverige

Sammanfatta statistiken som du samlat in i en säljande text om svenskt näringsliv. Texten ska rikta sig till investerare i andra länder, och syftet är att de ska investera i svenska företag i stället för i företag från andra länder. Tänk på att de inte har tid att läsa mer än max en A4-sida skrivna på dator.

